

Tipologia textual

1. El text narratiu
  - a. El conte literari
  - b. El gènere epistolar
2. El text descriptiu
3. El text explicatiu
4. El text periodístic
  - a. Els gèneres informatius
  - b. Els gèneres d'opinió
5. El text predictiu
6. El text instructiu
7. El text argumentatiu
8. El resum
9. El gènere dramàtic

1. El text narratiu

Narrar és relatar uns fets, siguin reals, o de ficció, amb la finalitat d'entretenir. La narració oral és la primera forma de narrar. Amb el pas a la llengua escrita s'obtenen tipus de text narratius diversos, amb extensió diferent, i amb intenció literària o sense.

En literatura, la narració es troba en textos de ficció com la novel·la, el conte, el relat, la llegenda, les memòries, els dietaris i les biografies. D'altra banda, hi ha textos narratius que tenen altres finalitats, com els reportatges, les notícies, les cròniques, etc., l'objectiu dels quals és, bàsicament, informar i que trobarem en els gèneres periodístics.

La **narració** és un tipus de text que explica uns fets en un determinat ordre, que cal que sigui coherent amb la intenció del narrador. Caben dues possibilitats d'ordre: *el mateix en què han succeït els fets i l'alteració de l'ordre en què han ocorregut* (per remarcar un fet, utilitzar el factor sorpresa, mantenir l'interès del receptor fins al final o centrar-lo en una part de la narració).

La narració té un desenvolupament temporal i s'estructura en les etapes següents:

- **introducció** (plantejament d'una situació estable)
- **complicació** (plantejament d'un conflicte)
- **avaluació i reacció** (avaluació del conflicte i reacció per part dels personatges)
- **resolució** (resolució del conflicte i pas a una nova situació) i
- **moralitat** (conclusió que respon a la intenció del narrador)

El factor **temps** és essencial en el text de tipus narratiu. El temps es pot expressar a través del verb (amb els seus morfemes temporals), els **adverbis i locucions adverbials de temps**, **preposicions+nom**, **oracions temporals i verbs o substantius** que indiquen temps.

La **narració literària** és un text en què, a part de l'autor i el lector reals, hi ha un emissor i un receptor ficticis. Cal tenir-hi en compte aspectes **externs i interns**.

Entre els primers, hi ha:

- la trama (suma d'accions desenvolupades a la narració)
- el tema (assumpte de què parla la narració) i
- els personatges (éssers que intervenen en la narració)

Entre els interns, hi ha els referents a:

- el temps, que contempla les diferències entre el temps real de la història narrada i la forma en què està expressat a la narració mitjançant tres factors: l'ordre, la duració i la freqüència;
- la manera, que contempla la distància amb què són presentats els fets al lector i la perspectiva amb què li són mostrats, i
- la veu, que contempla les relacions entre els fets narrats, la persona que els narra i els personatges que hi intervenen.

Les etapes de la narració

El text narratiu té un desenvolupament temporal i es construeix d'acord amb una estructura d'etapes com la següent:

- a. **Introducció**
Plantejament d'una situació estable
- b. **Complicació**
Plantejament d'un conflicte
- c. **Avaluació i reacció**
Avaluació del conflicte i reacció per part dels personatges
- d. **Resolució**
Resolució del conflicte i pas a una nova situació
- e. **Moralitat**
Conclusió que respon a la intenció del narrador

Discurs directe - Discurs indirecte

Repetir literalment (al peu de la lletra) allò que algú ha dit és fer servir el discurs directe.

Exemple: La Maria va dir: "Tinc gana".

Explicar aproximadament allò que algú ha dit és fer servir el discurs indirecte.

Exemple: La Maria va dir que tenia gana.

Transformacions per passar del discurs directe a l'indirecte

discurs directe		discurs indirecte
:	.....	que
« »	.....	Ø
tu	.....	ell
ara	.....	llavors
és	.....	era
ets	.....	era
aquí	.....	allà
aquest	.....	aquell

Estructura de les declaracions, les preguntes, les respostes i les ordres en el discurs indirecte.

a. Declarar o respondre

Exemples:

En Sergi va dir que llavors engegava el motor.

Li va respondre que era allà.

VERBS INTRODUCTORIS   MOT D'ENLLAÇ   ENUNCIAT

dir

explicar

manifestar

afirmar

replicar

+ que

+ verb en indicatiu

declarar

assegurar

respondre

contestar

b. Ordenar o recomanar

Exemple: Va ordenar-li amb insistència que anés endavant.

VERBS INTRODUCTORIS   MOT D'ENLLAÇ   ENUNCIAT

ordenar

manar

exigir

demanar

pregar

+ que

+ verb en subjuntiu

dir

aconsellar

recomanar

Suggestir

c. **Preguntar**

Exemples:

Va dir-li si aquell soroll del motor era normal.

Va demanar-li quin servei feia a l'oficina.

VERBS INTRODUCTORIS	MOT D'ENLLAÇ	ENUNCIAT
preguntar	si	
demanar		
voler saber	+ qui, què, on, quan	+ verb en indicatiu
dir	com. quin, per què	
...	...	

1.a El conte literari

Entenem per conte el relat breu d'un fet o d'un seguit de fets reals, llegendaris o ficticis amb l'objectiu d'entretenir, reflexionar, moralitzar o divertir

Cal distingir entre conte tradicional o rondalla –anònim, de transmissió oral i de caràcter popular- i conte literari –d'autor reconegut i de caràcter culte.

L'extensió del conte no té uns límits rígids i sovint provoca confusions. No queda definit amb claredat el concepte de conte, narració llarga o novel·la curta.

Tècniques

Els punts de vista narratius i el tractaments del temps de conte són els mateixos que els de la novel·la. Així mateix, els procediments també coincideixen: narració i descripció, diàleg i monòleg.

El que té de particular el conte és la concentració d'elements narratius. El conte és, sobretot, un exercici de síntesi, i força sovint constitueix el nucli de narracions més extenses que, desenvolupades, podrien esdevenir novel·les.

L'extensió breu del conte limita les possibilitats argumentals i les històries paral·leles amb molts personatges. El conte té una trama senzilla, pocs personatges i, en la majoria dels casos, un sol episodi. Té menys varietat i matís que la novel·la, però té més contundència i força expressiva.

Sovint, un recull de contes té un caràcter unitari. Un fil argumental o una temàtica comuna uneix els diferents relats fent-ne un tot, malgrat el sentit autònom e cada un d'ells. Aquesta característica és més freqüent en la literatura contemporània que no pas en l'antiga.

Estructura

Tenint en compte la concentració narrativa que li és pròpia, la narració breu es pot estructurar en tres parts:

1. Introducció. Presentació dels personatges, el temps i l'espai de l'acció. També s'hi planteja la situació inicial.
2. Desenvolupament. Desplegaments del conflicte, amb situacions ascendents i descendents, i situacions de clímax.
3. Desenllaç. Conclusió del relat. És especialment significativa en el conte literari

Aquesta estructura no és fixa: es pot partir del coneixement del desenllaç –in medias res- és a dir, enmig del relat.

El desenllaç pot ser obert o tancat.

Desenllaç obert: El narrador no dóna cap solució a la història o conflicte plantejat al relat, de manera que el lector s'ha d'imaginar un possible final. D'aquesta manera preval l'ambigüitat del missatge i s'exigeix un lector participatiu.

Desenllaç tancat. L'autor resol tots els conflictes i no dóna cap opció al lector. Moltes vegades el conte i la narració breu han utilitzat un desenllaç d'aquesta mena per cloure el relat amb un final sorprenent i inesperat que produeixi un cop d'efecte inoblidable.

La narrativa contemporània. Narrativa de la quotidianitat

El realisme metafòric representa l'absurd i el fantàstic. Amb la voluntat de trencar amb la temàtica del realisme històric, es crea una realitat literària basada en la fantasia, l'absurd, l'humor o el somni. Els problemes socials i quotidians es reflecteixen a través de situacions

sorprenents, acceptades amb normalitat i que creen un efecte de contrast. El conte es converteix en metàfora de la realitat, tot jugant a la confusió entre el que és versemblant i el que no ho és.

Quim Monzó

Va néixer a Barcelona el 1952. Abans de dedicar-se a la literatura va treballar com a dissenyador gràfic. S'ha mantingut al marge dels academicismes, ja que la seva formació literària no prové de la universitat.

Gran viatger, va fer de corresponçal periodístic per terres del Vietnam, Cambotja, Tailàndia, etc. A principis del vuitanta va viure un temps a Nova York, on es va familiaritzar amb la narrativa nord-americana contemporània, de la qual és un excel·lent traductor. Alterna la producció de novel·les i reculls de contes amb la publicació d'articles a diaris i revistes.

L'obra. La visió absurda de la vida quotidiana

Quim Monzó ha aconseguit molts èxits en la narrativa curta *Uf, va dir ell* (1978), *Olivetti, Moulinex, Chaffoteaux et Maury* (1980), *L'illa de Maïans* (1985) *El perquè de tot plegat* (1993), *Guadalajara* (1996)... són reculls de narracions en què la vida quotidiana i l'absurd, el desig i la realitat, l'humor i la reflexió són presentats a través de personatges anònims, plens de dubtes i vacil·lacions, que representen els antiherois del nostre món capitalista. A vegades aquestes situacions quotidianes i costumistes, explicades amb ironia, contrasten amb una dura descripció de la incomunicació i la insolidaritat.

Estil

En l'obra de Monzó és interessant el tractament, el to i la manera de narra per sobre de les històries, que poden ser intranscendents. Les frases curtes, la sobrietat, el lèxic modern i agosarat i el joc de paraules componen un estil net i segur que el converteixen en el narrador més emblemàtic de la nostra narrativa moderna.

Monzó uneix els elements de caràcter popular, que provenen del còmic i el rock, amb tota una tradició narrativa llatinoamericana (Borges, Garcia Márquez, Cortázar, etc.). A banda de la influència d'autors nord-americans i europeus (Wolfe, Queneau, Buzzati, etc.), connecta amb la literatura catalana de Francesc Trabal, Joan Oliver i Pere Calders. A partir de propostes que semblen insignificants i d'acudits elabora unes narracions que desemboquen, sovint, en l'absurd.

"M'agrada molt jugar amb els tòpics. Un dels meus contes és una conversa telefònica que arrenca d'una frase que he sentit a cinquanta mil telefilms, que em fascina, que és quan l'amant truca a casa d'una persona casada i aquesta li diu "T'he dit mil vegades que no em truquessis aquí". Aquests tòpics que es repeteixen a moltes pel·lícules m'entusiasmen; són el motor que em fa engegar. A *La magnitud de la tragèdia* n'hi sortia un altre, el de l'home que té els dies comptats. Són clixés amb què el col·lectiu es deu identificar; si no, no es repetirien tant.

Entrevista a Quim Monzó publicada al Diari *Avui*

1.b El gènere epistolar

Modalitat literària basada en la correspondència entre escriptors, o artistes en general, o bé en produccions literàries escrites en forma epistolar però que no formen part d'una correspondència estricta. En aquest sentit és particularment interessant la *novel·la epistolar*, molt difosa durant el segle XVIII i que encara avui té adeptes.

Abans de definir el gènere epistolar cal començar fent referència a la carta com a procediment comunicatiu segons el qual hom s'adreça per escrit a un corresponçal amb objectius i finalitats diverses. La carta és, doncs, una mena de diàleg diferit a través de l'escriptura.

En el món literari les cartes dels escriptors han estat sempre una eina de coneixement de les seves idees o de la seva trajectòria biogràfica.

La carta és gènere literari quan deixa de ser un intercanvi entre éssers reals i es converteix en literatura. A la **narració epistolar**, la carta o epístola esdevé un procediment narratiu que dona l'estructura general de l'obra. És a través de cartes que tenim notícia dels fets i dels personatges del relat, sempre d'acord amb el punt de vista de la persona que les escriu.

Aquest procediment permet el desenvolupament d'un punt de vista aliè de l'autor i crea, alhora, una mena de ficció comunicativa: l'autor-narrador desapareix per deixar pas a un narrador que és l'emissor de la carta. Aquest emissor escriu, aparentment, no per al lector, sinó per al seu corresponçal, de manera que aquell viu la impressió d'entrar en un món del qual és un testimoni privilegiat. Així doncs, la narració epistolar crea la il·lusió d'un document autèntic, la qual cosa la converteix en un dels procediments preferits pel realisme. Però, al mateix temps, pel seu component d'expressió de la subjectivitat de l'emissor, l'epístola és també un procediment fonamental del romanticisme.

Podem trobar narracions que giren a l'entorn de les cartes que escriu algú, sense veure mai les respostes, però també en trobem que són la correspondència creuada entre dos o més corresponçals.

Aquest procediment no s'ha fet servir únicament en la narrativa, és a dir, a la novel·la i al conte. La poesia ens n'ofereix mostres (epístoles satíriques, censòries) i trobem la carta com a vehicle de l'assaig o la dissertació. També podem trobar epístoles –en vers i en prosa– de diferents estils: elevat o sublim, com a pretext per a la vehiculació d'idees, i planer o familiar, com a pura expressió de la intimitat de l'emissor. A més, a causa de la seva varietat de manifestacions, pot incloure gran diversitat de tipus textuais (narració, descripció, diàleg, argumentació, etc.) L'epístola literària és, doncs, un nus, on les diverses qualificacions d'estil, procediment i tipus textual s'entrecreuen.

El gènere epistolar no ha estat gaire conreat en la literatura catalana, tot i que hi ha molts epistolaris reals inclosos en els llibres de memòries. Als anys trenta del segle XX, *Judita*, de Francesc Trabal destaca com un exemple notable de novel·la epistolar. Hi ha també obres que inclouen cartes que els protagonistes adrecen a algú (*Bearn*, de Llorenç Villalonga) o contes (*Una carta*, de Mercè Rodoreda). Actualment hi ha molts escriptors catalans que inclouen aquest gènere entre les seves obres (Carme Riera, M. Mercè Roca...)

2. El text descriptiu

Descriure consisteix a explicar com són les coses i les persones, a detallar-ne les característiques, l'aspecte o les qualitats que presenten.

La descripció no només és literària, sinó que la podem trobar en textos quotidians com per exemple: guies turístiques, catàlegs comercials, publicitat, etc.

Estructura del text descriptiu

Una descripció consta de dues parts: **tema** i **expansió**.

El **tema** és el motiu de la descripció i primer se'n fa una definició. A continuació s'inicia l'**expansió**, que desenvolupa el tema amb nova informació. L'expansió es pot basar en una *enumeració selectiva*, és a dir, en l'enumeració dels elements que fan que l'objecte es distingeixi d'altres de semblants, o bé en una *enumeració exhaustiva*, és a dir, en la citació de tants elements com es vulgui. L'acumulació excessiva de dades pot arribar a desdibuixar allò que es descriu.

De vegades la descripció es pot fer en un altre ordre: ascendent o descendent, anar de dreta a esquerra, del tret particular al general, etc. Les informacions que s'aporten a la descripció s'han d'agrupar per sectors de manera que no es barregin entre elles.

Tipus de descripcions

La descripció pot ser **objectiva**, si té una intenció explicativa o informativa; o **subjectiva**, si qui descriu deixa entreveure l'opinió o els sentiments que li produeix allò que es descriu.

La **descripció objectiva** presenta amb detall les característiques d'allò que es descriu, sense matisacions ni apreciacions personals. Hi predomina la **funció referencial** i el **llenguatge denotatiu**. És una descripció funcional, pròpia dels llenguatges tècnics.

En canvi, la **descripció subjectiva** no detalla els trets tal com es manifesten en la realitat sinó que l'autor els presenta amb una visió personal. Posa en relleu alguna cosa de la història que s'explica. En aquest cas, la descripció pren un **valor significatiu** perquè es troba al servei de la narració, tant per aclarir l'estat de les coses (*funció explicativa*) com per donar a conèixer aspectes del personatge o de l'acció que es desenvolupa (*funció simbòlica*). Hi domina la funció estètica o poètica i el llenguatge pot ser connotatiu.

Si es descriuen els trets físics d'una persona parlem de **prosopopeia**, si són els trets psicològics, **etopeia**, i si són els dos a la vegada, és el **retrat**. En el cas que es faci una exageració o una deformació parlem de **caricatura**. Tot es pot descriure: persones, paisatges, olors, sensacions, actituds...

Recursos lingüístics del text descriptiu

El **nom** és el punt de partida de la descripció. L'**adjectivació**, en forma de qualificatius o d'estructures equivalents, és el recurs que caracteritza allò que es descriu.

L'estructura oracional més usual és l'**atributiva**: verbs com ser, estar o semblar permeten d'atribuir qualitats a una cosa o a una persona mentre que tenir, posseir o portar serveixen per mostrar-ne les característiques més importants.

El temps verbal més utilitzat és el present o l'imperfet.

En el text descriptiu, també hi abunden els situacionals, com per exemple: **a dalt, a baix, més amunt, més avall, davant, darrere, a la dreta, a l'esquerra, endins, enfora, al mig/centre, als costats/extrems, de cara, d'esquena, a l'interior, a l'exterior**, etc.

La selecció lèxica és un factor determinant en un text descriptiu, ja que tots els mot han de contribuir a descriure una realitat de manera que el resultat sigui compacte i arrodonit. L'ampliació i l'aprofundiment de la descripció s'aconsegueix amb la presència de mots d'un mateix camp semàntic o propers semànticament.

Els recursos estilístics com la **comparació**, la **metonímia** o la **metàfora** serveixen per caracteritzar el nom i enriquir el text descriptiu.

La descripció científica

La descripció que trobem en els **textos de registres tècnics i científics** es caracteritza per l'ús un vocabulari especialitzat. Aquests textos són objectius i tenen un alt grau de formalitat. Tant si són escrits com orals tenen caràcter de text preparat, no espontani.

L'**objectivitat** s'expressa lingüísticament per l'absència de la primera i la segona persones del verb i l'ús de l'es impersonal.

Els textos de caràcter tècnic i científic poden ser:

- **divulgatius**, adreçats a un públic ampli i amb caràcter didàctic, o poden ser
- **especialitzats**, adreçats a un públic molt restringit, amb una funció d'intercanvi d'informació.

En els textos divulgatius abunden més les explicacions i els exemples. En els especialitzats el vocabulari és més difícil (terminologia específica) i es pressuposen molts coneixements previs.

3. El text explicatiu

Una exposició és l'explicació d'un tema o d'unes idees clares que es presenta d'una manera clara i que s'organitza seguint un ordre lògic. La presència d'aquest tipus de missatge en el nostre entorn és present en tots els actes comunicatius en què es transmet informació.

Sovint exposar i explicar són termes utilitzats indistintament per referir-se als textos que tenen una finalitat informativa o didàctica.

En general, identificar un text tot atribuint-li una tipologia concreta no és gaire senzill perquè habitualment es barregen diversos tipus de text. En una exposició pot haver narracions, descripcions, etc. Només sabrem ben bé la tipologia d'un text si atenem a la finalitat amb què ha estat elaborat: si el propòsit no és descriure, si no fer entendre allò que es descriu, parlarem de text expositiu.

«**Explicar**» i «**exposar**» són dos verbs que expressen conceptes estretament connectats; tant, que sovint s'ha utilitzat «exposició» i «explicació» per referir-se a una mateixa classe de seqüències.

Exposar equival a «informar», és a dir, transmetre dades amb un alt grau d'organització i jerarquització, i **explicar**, és l'activitat que, partint d'una base expositiva o informativa necessàriament existent, es fa amb finalitat demostrativa.

Els **textos explicatius** «exposen una cosa a fi de fer-la comprendre o donar-la a conèixer a algú". Les explicacions són els textos didàctics per excel·lència, perquè tenen com a objectiu fer comprendre els fenòmens sobre els quals han aportat la informació necessària.

Estructura

Els textos explicatius han de presentar una organització lògica i jeràrquica de les informacions, que es pot desenvolupar analíticament o sintèticament. Es manifesta típicament a les lliçons, a les conferències, als fullets explicatius, etc. L'estructura clàssica d'un text expositiu és:

1. Introducció: on es presenta el tema de què es parlarà.
2. Desenvolupament del tema
3. Conclusió: sol correspondre a una síntesi del que s'ha dit.

Característiques dels textos expositius

La llengua del text explicatiu ha de tendir cap a la màxima claredat. Per això, la sintaxi ha de ser senzilla i el lèxic clar i precís (en la modalitat divulgativa, tanmateix, no s'abusarà de la terminologia que serà emprada en la modalitat especialitzada).

Tot i que no es poden establir un tret determinants, sí hi ha unes certes regularitats:

- l'objectivitat en l'explicació: oracions en tercera persona;
- hi abunden oracions subordinades de relatiu i aposicions, ja que permeten afegir informació secundària;
- el temps verbal característic és el present d'indicatiu, per la seva atemporalitat;
- la selecció de substantius i verbs té en compte els criteris de claredat i precisió, per evitar ambigüitats;
- hi ha nombroses nominalitzacions, tant d'accions com de processos o estats, ja que permeten la síntesi i l'abstracció de la informació.
- els adjectius són neutres, aporten matisos específics i precisos
- la cohesió lèxica queda garantida per la repetició de paraules, la utilització d'hiperònims i hipònims i mots de la mateixa família.
- els connectors tenen un paper important, sobretot els que estableixen relacions lògiques i els que concreten o matisen.

Tipus de text expositiu

Les formes d'exposició són sempre presents en els àmbits de la ciència, la tècnica i l'ensenyament. Es poden establir sis tipus diferents de missatges expositius:

- text científicotècnic especialitzat, propi dels especialistes d'una matèria;
- text de semidivulgació, adreçat a un públic universitari o amb uns certs coneixements del tema;
- text de divulgació, dirigit a un ampli sector de la societat;
- text científic pedagògic, propi de l'educació, llibres de text, etc.;
- text d'investigació, del tipus tesi doctoral o similar;
- text científic oficial, informes d'equips investigadors.

Encara que habitualment són textos escrits, també poden presentar la modalitat oral.

Recursos

En l'explicació, l'emissor coneix allò de què parla i en sap més que el receptor. L'emissor vol fer-se entendre pel receptor i per això fa servir diferents tècniques com l'exemplificació i la definició, juntament amb una sèrie de recursos com les fotografies, les gràfiques, els esquemes o els dibuixos (que funcionen de suport no verbal); en l'escrit, la subdivisió en apartats, l'ús de títols i subtítols i la utilització de recursos gràfics (negretes, cursives, etc); en l'exposició oral, la repetició, els canvis d'entonació i les pauses expressives, etc.

Elements lingüístics

- Oracions atributives
- Aposicions
- Expressions per denominar vinculades a les definicions (noms, infinitius, oracions precedides pel nexxe que, oracions interrogatives indirectes, oracions de relatiu substantivades)
- Abundància de subordinació
- Connectors de causa i conseqüència, que expliciten l'organització lògica de les idees (*ja que, perquè, consegüentment, tanmateix...*)

Recursos lingüístics

El verb de l'explicació és el **present d'indicatiu**, encara que no s'ha de descartar la presència dels altres temps verbals -els diferents temps de passat-, si en suport de l'explicació es recullen esdeveniments, anècdotes, declaracions, etc., que s'arrangen en el temps.

La utilització d'**adjectius** i d'**adverbis** prové de la necessitat de donar una idea exacta d'allò de què es parla perquè pugui ser entesa l'explicació, i no de la intenció de buscar un efecte estètic ni de fer conèixer el nostre punt de vista o sentiments sobre l'objecte explicat, com passa sovint en les descripcions i en les argumentacions. És per això que s'empren els **adjectius** «imprescindibles», és a dir, els **especificatius** o **classificatius**. De fet, la selecció dels noms (substantius i adjectius) i dels verbs en l'explicació es fa amb el propòsit d'obtenir la màxima claredat i la millor precisió possibles.

L'**ús dels termes** ens assegura una interpretació única. Els termes comporten una absència d'ambigüitat, i evitar l'ambigüitat és una condició bàsica de tot text explicatiu.

Pel que fa als **connectors**, conjuncions o altres tipus de locucions amb valor relacionant, hi tenen un paper principal sobretot aquelles que estableixen connexions lògiques entre els elements lingüístics: **les causals** (*perquè, ja que, per això, per aquesta causa, per + infinitiu...*), **les il·latives** (*doncs, per tant, en*

conseqüència, així...) i **les finals** (*perquè, a fi que/de, per tal que/de, amb l'objectiu de, amb la finalitat de...*); i també les que matisen la validesa de les assercions, com les **adversatives** (*però*), les **condicionals** (*si, sempre que, a condició que...*) i les **concessives** (*malgrat que, a pesar que, per + adjectiu + que...*).

D'altra banda, les **estructures modals i comparatives** (*com, semblant a, diferent de...*) tenen un paper important en les operacions d'exemplificació.

La progressió temàtica

La manera com s'articula la informació coneguda (*tema*) i la informació nova (*rema*), sol seguir dos models en l'explicació:

1. **Model de tema derivat:** El **tema** inicial (un **hipertema** explícit o implícit) es divideix en diversos **subtemes** o "parts", als quals són adjudicats els remes corresponents. A continuació, nous **subtemes** són seguits de nous **remes**, i així successivament.

En els textos explicatius, aquest model és molt freqüent quan volem classificar o donar detalls de l'objecte complex que pretenem explicar.

2. **Model de progressió lineal:** En aquest model, cada **rema** es converteix en el nou **tema**. Així, es parteix d'un **tema** (t1), al qual s'adjudica un **rema** (r1). Aquest rema (r1) es converteix en un nou tema (t2) al qual s'atribueix un nou **rema** (r2), i així successivament.

Sovint, alguns d'aquests estadis de successió tema-rema només es pot completar amb els coneixements extra textuais que el redactor considera que comparteix el lector, mitjançant els quals es poden connectar elements implícits.

És freqüent que tots dos models es donin successivament en un mateix text.

4. El text periodístic

El català ha tingut un accés difícil als mitjans de comunicació de masses moderns.

El primer diari publicat en el món és el *Daily Courant*, que aparegué a Londres el 1702, però és durant el s. XIX quan es desenvolupà la premsa, i Catalunya es trobava en plena renaixença, per això fins el 1879 no aparegué en la nostra llengua el *Diari català* dirigit per Valentí Almirall. Al llarg del segle XX el català també entrà en el terreny de la ràdio i la televisió.

Cada mitjà té unes característiques pròpies que condicionen el tipus de discurs que s'hi utilitza; en el cas de la ràdio o la televisió es compta bàsicament amb la immediatesa i amb els condicionants d'una transmissió oral en què es fa necessària la repetició de paraules clau i una exposició més lineal i sintàcticament molt clara a fi que la comprensió i el seguiment del missatge siguin efectius. En la premsa, en canvi, el discurs, pel fet de ser escrit, ha de ser més elaborat.

El registre lingüístic utilitzat de forma general en els mitjans de comunicació, que es troba a mig camí entre el llenguatge més especialitzat i el més accessible al públic, rep el nom d'**estàndard**. A banda de l'ús d'aquesta varietat lingüística el text periodístic s'ha d'ajustar a uns condicionants ineludibles com són el temps, en els orals, i l'espai, en els escrits. A més ha de ser entenedor i unívoc en la seva interpretació. Per això el llenguatge periodístic es basa en les màximes de **precisió**, **claredat** i **economia lingüística** que en garanteixen l'eficàcia.

El text periodístic no s'ajusta només a una tipologia textual sinó a diverses, com:

Narratiu: notícia, crònica i reportatge.

Conversacional: entrevista.

Argumentatiu: editorial, articles d'opinió, crítiques (de cinema, teatre, música).

Predictiu: horòscop, meteorologia.

4.a Els gèneres informatius

La notícia

La notícia és un tipus de text narratiu, la funció del qual és informar el lector de fets ocorreguts recentment.

El llenguatge que fa servir la notícia ha de ser **clar, concís, senzill i atractiu per al lector**.

Una notícia perquè sigui completa, ha de respondre a les indicacions **qui, què, on, quan i per què**. Això no vol dir que no n'hi puguin aparèixer d'altres com **a qui, com, quines conseqüències**, etc. Aquestes indicacions han de figurar en el primer paràgraf d'una notícia i, si n'hi ha, en el seu titular.

Estructura de la notícia

Els **elements de titulació** que són aquells en què el lector fixa primerament l'atenció (com en el material fotogràfic). Aquests elements són l'**avantítol** (que serveix per contextualitzar la informació); el **títol** (que és una sola frase, de construcció breu i senzilla on es resumeix i destaca el tret més remarcable de la informació); el **subtítol** (que explica i complementa el títol); i ja durant el desenvolupament de l'article els **destacats** (en una altra mida o format de lletra) per remarcar algunes idees del text.

En el **cos** de l'article hi trobem l'**entrada** o **lead** on, tenint en compte que la presentació de la informació és jeràrquicament ordenada, s'amplia la informació que conté el títol i es pretén captar l'atenció del lector a fi que continuï llegint la notícia. Després el desenvolupament del text on de forma ordenada s'han d'anar responnent les preguntes *què, qui, com, on, quan* i si és possible *per què*. Algunes ja presents en el lead.

El cos del text pot contenir petits títols anomenats **titolets** que faciliten la lectura, l'ordenen i divideixen els textos més extensos.

Al llarg d'aquest desenvolupament anem coneixent, doncs, no només la notícia sinó elements contextuals a aquesta que es coneixen amb el nom de **background**.

Per narrar els fets podem fer servir els connectors que s'empren en els textos narratius en general: abans, anteriorment, al mateix temps, després,

Tipus de notícies

- D'última hora : abasten fets que s'acaben de produir, de qualsevol àrea i indret.
- De prevenció : pretenen sensibilitzar sobre els problemes que afecten la societat.
- De sumari : informen de les lleis o la política que afecten la ciutadania.
- Complementàries : amplien la informació principal.
- Cronològiques : segueixen la cronologia vital del protagonista i són complementàries.
- De continuïtat : segueixen i informen d'un fet que es dilata en el temps.
- De creació : acostumen a sortir als dominicals. Són de tema lliure.
- Espacials : informen sobre fets que es produeixen a diversos llocs.

La crònica

La crònica és un relat periodístic que informa sobre uns fets esdevenuts en un espai de temps concret. La crònica sol ser complementària d'altres notícies sobre esdeveniments que es produeixen de manera imprevista o previsible.

L'estil de la crònica és més lliure que el de la notícia i el cronista usa l'argot propi de cada àmbit. El cos de la crònica pot seguir els fets de manera cronològica o pot oferir-ne una introducció descriptiva, una anècdota, una declaració, un testimoni, etc.. També tenen el suport gràfic de fotografies.

Segons la seva finalitat poden ser informatives o interpretatives. La crònica informativa és el gènere propi del corresponsal o enviat especial. La crònica interpretativa està vinculat a un cronista especialitzat. Té la finalitat d'interpretar el sentit dels esdeveniments com a observador qualificat dels fets. Aquest tipus de cròniques se subdivideixen segons quina en sigui la temàtica. Les més característiques són la crònica negra, l'esportiva, la política, la de societat i la cultural.

El reportatge

El reportatge és un article periodístic d'extensió variable que tracta de forma exhaustiva temes que no són de plena actualitat però que desperten l'interès del públic lector. El reporter crea la informació en lloc de buscar-la.

El reportatge respon a dues situacions comunicatives diferents: d'una banda amplia un fet d'actualitat, narrat des de l'òptica del protagonista; de l'altra desenvolupa un tema concret que capta l'atenció del públic i que els mitjans de comunicació tracten d'investigar i ampliar.

El reportatge duu un títol, una entrada, el cos de la informació i el suport gràfic. El cos de la informació és extens i inclou les dades, les causes, les conseqüències o les vivències del reporter. Acostuma a haver-hi entrevistes, declaracions, testimoniatsges, citacions, etc. S'acompanyen de fotografies, mapes, gràfics...

L'entrevista

L'entrevista és un diàleg extens i a fons que manté el periodista amb un personatge prestigiós o d'actualitat. L'objectiu és aconseguir el màxim d'informació sobre la persona o el tema en què ell està qualificat. Les entrevistes poden ser de dos tipus.

- L'entrevista de personalitat : té l'objectiu de revelar el món interior d'una persona rellevant; se centra en els aspectes més representatius del seu tarannà i de la seva obra o activitat professional. Va precedida de dades biogràfiques. Les preguntes poden anar barrejades amb dades i comentaris. No es transcriu el diàleg al peu de la lletra i el text pot reproduir les variants lingüístiques de l'entrevistat.
- L'entrevista d'opinió : se centra en les manifestacions i comentaris que una persona qualificada fa sobre una matèria determinada. L'eix de l'entrevista no és tant la personalitat de l'entrevistat com el tema. Va precedida de la presentació de l'entrevistat. El text ha de ser formal i no ha de reflectir les varietats lingüístiques.

4.b Els gèneres d'opinió

La funció dels gèneres d'opinió és crear un parer, favorable o desfavorable, sobre un fet recent per tal d'influir positivament en la consciència de la ciutadania. Els comentaristes són testimonis directes d'aquests esdeveniments i els interpreten, els relacionen, en busquen referents i n'emeten judicis. Els periodistes no interpreten un fet informatiu de manera arbitrària; són professionals que segueixen unes normes deontològiques; però darrera d'una opinió hi ha una determinada d'interpretar el món, és a dir, una ideologia. Sempre s'ha de distingir la dada objectiva del comentari personal.

L'editorial

L'editorial és l'article d'opinió o de fons que, sota l'òptica de la direcció del periòdic, reflecteix les grans orientacions del diari i fa palesa la seva ideologia; mai no va signat. L'estructura de l'editorial és la següent:

- a) La introducció: anuncia el tema, el relaciona i el contrasta amb els fets de l'actualitat.
- b) El desenvolupament: exposa la tesi i els arguments
- c) La cloenda: evidencia la interpretació de l'editorialista. Hi apareixen judicis, opinions i contrastos.

L'article d'opinió

Els articles d'opinió exposen anàlisis, crítiques i valoracions sobre fets i temes actuals d'interès general. Hi ha articles d'opinió de col·laboradors habituals del mitjà de comunicació i altres de col·laboradors més o menys esporàdics, entesos en els fets o situacions que comenten.

L'estructura d'un article és molt diversa. S'acostuma a seguir la tipologia textual expositiva o argumentativa. Els raonaments són divulgatius. El títol pot suggerir el to de l'article: humor, informació crítica, etc. Hi ha quatre tipus d'article d'opinió:

- El comentari: és un article concís que té un espai propi en el diari o revista. El redacta un periodista habitual del mitjà i els temes són molt variats.
- La columna: és un article que ocupa una o dues columnes impreses del mitjà informatiu. El columnista treballa habitualment al diari en el qual té reservat un espai una o dues vegades per setmana. Acostuma a ser un personatge de prestigi, que gaudeix de la confiança de la direcció i és afí a la línia editorial i a la seva ideologia. És el gènere periodístic més personal i l'estil pot ser molt variat.
- La col·laboració : és l'article d'opinió més extens. La direcció l'encomana a col·laboradors versats en alguna matèria.
- L'acudit : és l'expressió d'una opinió en què l'especialista mira l'actualitat des d'un punt de vista crític i incisiu.

Les cartes a la direcció

Les cartes a la direcció exposen crítiques, denúncies, comentaris, felicitacions, etc., sobre fets o qüestions d'actualitat. No han de superar les vint línies i han d'anar signades. S'hi respecta el registre lingüístic i, si s'escau, s'hi fan les esmenes ortogràfiques adients.

La crítica

La crítica és una modalitat del gènere d'opinió que consisteix en una ressenya informativa i avaluadora d'una obra. L'encapçala una fitxa, que conté les dades més rellevants tant de l'obra com de l'autor o autora. El tipus de crítica que publiquen els mitjans informatius són: de literatura, arts plàstiques, música, espectacles i temes diversos (moda, gastronomia).

5.El text predictiu

El text predictiu ens informa sobre una situació futura, en base a una situació i uns condicionaments actuals, per tal de fer-ne una preparació adequada.

La forma verbal principal per a l'expressió de les prediccions és el temps futur. Però hi ha també d'altres possibilitats gramaticals que poden aportar diferents matisos de significat:

- el temps condicional
- el mode subjuntiu
- el present d'indicatiu
- el futur compost, i
- verbs que suggereixin per ells mateixos una predicció.

Per treure certesa a les prediccions en futur s'usen adverbis i locucions de probabilitat com segurament, potser, tal vegada, si Déu vol, etc.

Per expressar les condicions es poden usar:

- oracions introduïdes per nexes condicionals (si, posat que, mentre que, etc.)
- locucions com amb la condició de+infinitiu, la locució en cas de+nom, i
- verbs o substantius que, pel seu significat, indiquen condició.

La planificació d'una activitat comporta les passes següents:

- la detecció de les necessitats que es volen satisfer
- la fixació dels objectius del pla
- la determinació de les activitats a realitzar
- la concreció dels responsables i dels costos de les activitats
- l'execució de les activitats, i
- l'avaluació dels resultats aconseguits.

TEMPS VERBALS PER INDICAR PREDICCIONS

- **Futur simple:** Demà plourà.
- **Futur compost:** L'any que ve hauré acabat la carrera.
- **Condicional simple:** Si dixessis de fumar, et trobaries més bé.
- **Present de subjuntiu:** Em farà anar malament que vinguin demà.
- **Imperfet de subjuntiu:** M'agradaria que fos pilot.
- **Present d'indicatiu:** Arribo demà.

PER INDICAR CONDICIÓN

si   amb que   només que/de
posat que en cas que/de a condició que/de

PER INDICAR POSSIBILITAT

- és possible que (+present subjuntiu): És possible que demà arribi la Laura
- possiblement (+futur): Possiblement la setmana que ve farà molt de fred.
- pot ser que (+present de subjuntiu): Pot ser que se'n cansi de seguida.
- tal vegada: Aquest és un diagnòstic que tal vegada no compartiran els altres metges.
- si Déu vol: Si Déu vol trobaré feina abans de l'estiu.

6. El text instructiu

Els text **directiu** o **instructiu** ens obliga, ens aconsella o ens recomana fer una sèrie d'accions i ens informa, a vegades, de per què hem de fer-les i com hem de fer-les. Primer, acostuma a presentar **la finalitat** que persegueix i després, exposa un **seguit d'instruccions**. Aquestes segueixen l'estructura següent: **marca d'ordre -acció que s'ha de fer- com s'ha de fer**. Les marques d'ordre serveixen per indicar el pas d'una instrucció a la següent i poden ser substituïdes per recursos tipogràfics (punt, guió ...). Algunes instruccions han de fer-se en un ordre determinat perquè siguin efectives.

Els textos instructius acostumen a ser esquemàtics i concisos. L'**esquematisme** consisteix a presentar uns continguts destacant-ne les línies principals, mitjançant les paraules imprescindibles i la disposició gràfica dels textos. La **concisió** consisteix a expressar només allò que és estrictament necessari per a la comprensió dels continguts. Sol repercutir en l'absència de comentaris i digressions i en l'absència de caracteritzadors.

La forma verbal bàsica per **expressar les instruccions** és l'**imperatiu**. Però també hi ha altres possibilitats, segons els diferents graus de formalitat entre l'emissor i el receptor, la intenció que es persegueix o la situació. Aquestes altres possibilitats d'expressar instruccions són, principalment, la persona i el nombre de la forma verbal que s'empra, la utilització de diferents temps verbals i l'ús de verbs específics per a expressar la instrucció (caldre, haver de, etc.). L'ús combinat d'aquests recursos gramaticals permet d'intensificar o suavitzar la sensació d'imposició o d'ordre de les instruccions.

Per **expressar la manera** com s'han de fer les accions, es poden usar: adverbis i locucions adverbials de manera, adverbis en -ment, preposicions + nom, oracions introduïdes per nexes modals (**com, com si, segons**, etc.) verbs que, pel seu significat, indiquen manera i gerundis.

Per **expressar la finalitat** d'una acció, es poden usar: la preposició per a + nom, oracions introduïdes per nexes finals (**perquè, a fi que, per tal que**, etc.), **per** (o locucions finals com **a fi de, per tal de**, etc.) + infinitiu i verbs que, per la seva significació, indiquen finalitat: **perseguir, proposar-se, pretendre...**

Per indicar **instruments** podem fer servir: **per mitjà de, mitjançant, amb...**

Els missatges s'elaboren sempre amb un **codi**, que és el conjunt de signes o senyals de significat convencional i les regles per a la seva utilització. A més del codi lingüístic, n'hi ha d'altres que se serveixen de dibuixos, imatges, gràfics, etc.

7. El text argumentatiu

1. El text argumentatiu té la funció de convèncer i la seva estructura bàsica consta de tres parts:

a) **Introducció**, és la part que situa, enuncia un tema i dóna l'opinió a favor o en contra de l'emissor respecte al tema

b) **Motius o arguments**, s'exposen els fets. Per cada fet presentat, es desenvolupa un argument principal i d'altres de secundaris o de suport, si és el cas.

c) **Conclusió**, recull la idea principal (tesi) del qui parla a favor o en contra del tema, és la síntesi dels continguts i pot ser només argumental o també retòrica. S'expressa habitualment en l'últim paràgraf.

En el text argumentatiu l'**emissor** està normalment implicat en el missatge del text. Això es pot mostrar mitjançant l'ús de la primera persona.

Per introduir els diferents arguments s'usen els ordinals o altres **marques d'ordre**, **com en primer lloc, d'una banda, per començar, d'altra banda, finalment, per acabar**, etc.

2. Un tipus de text argumentatiu molt freqüent és el **polític**. El seu llenguatge és elaborat i fa servir recursos lingüístics que atreguin i convencin el receptor, com són l'ús d'un **vocabulari especial** i de **figures retòriques**. Les figures retòriques que més utilitza són les que es basen en la repetició, el contrast i la implicació del receptor.

Per expressar l'**oposició** podem usar: oracions introduïdes per nexes com **però, sinó, tanmateix, encara que, malgrat que, etc noms precedits de locucions com malgrat, a pesar de, tot i, etc i verbs que pel seu significat, indiquen oposició com oposar-se, dissentir, etc.**

Per expressar **la causa**, podem usar: oracions introduïdes per nexes causals com **perquè, ja que, puix**, etc, noms introduïts per locucions com **amb motiu de, a causa de, gràcies a**, etc., i verbs que, pel seu significat, indiquen causa com **causar, fer, originar, ocasionar**, etc.

Per expressar **la conseqüència**, podem usar: oracions introduïdes per nexes consecutius com **doncs, per tant, així**, etc., o noms encapçalats per locucions com **en conclusió, en conseqüència, conseqüentment**, etc. Abans de l'expressió consecutiva, és freqüent de posar un punt i coma. La conseqüència també es pot expressar a través d'un reforç a la primera oració (**tant, tan, de manera**) i el nexa **que** a la segona.

3. Recursos

Entre els recursos utilitzats en el text argumentatiu, cal destacar l'ús de **cometes**, els **guionets**, les **citacions** i la **interrogació retòrica**.

Les cometes s'usen per citar paraules textuales, fer sobresortir una paraula del text, indicar que un mot és un títol o un motiu, o donar un to especial a una paraula.

Els guionets s'usen per indicar de qui són les paraules citades, per afegir una circumstància complementària al text i per passar del to objectiu al subjectiu.

Les citacions d'autoritats són frases extretes de grans pensadors o d'entesos en la matèria que es tracta i tenen un caràcter d'afirmació categòrica.

La interrogació retòrica és una afirmació feta en forma de pregunta, a fi d'atreure l'interès del receptor i implicar-lo en el que s'afirma.

Per fer una **contraargumentació** cal analitzar el text, tenint en compte: el **receptor** a qui s'adreça el que argumenta, els arguments que fa servir, les **premisses** de què parteix, l'**estructura** dels arguments, el seu **propòsit** i les seves estratègies. A l'hora de construir els contraarguments, cal valorar: els **caràcter** i **circumstàncies** del receptor, els contraarguments més idonis per a les seves premisses, els

possibles **dubtes** del contrincant, les **respostes** a aquests dubtes, el nostre **propòsit** general en relació a aquest receptor concret i les **estratègies** més adequades de cara a aquest propòsit.

4. El text argumentatiu dins de la situació comunicativa

Les argumentacions, com els altres tipus de textos, es poden donar en contextos comunicatius ben diferents. Tots tenim la necessitat de prendre partit per alguna idea o davant d'algun fet concret en diversos moments i situacions de la nostra vida. Quan enunciem aquesta presa de partit ajudant-nos de raons estem argumentant i, generalment, al mateix temps, intentem convèncer el nostre auditori. A continuació veurem una llista de possibles classes de textos argumentatius:

- L'expressió i defensa de punts de vista en:
  - converses,
  - cartes privades i públiques,
  - novel·les,
  - obres de teatre.
- Conferències, debats, taules redones, col·loquis, etc. Bé directament davant de públic, o bé a través dels mitjans de comunicació.
- Articles d'opinió en revistes i diaris.
- Editorials
- Anuncis publicitaris
- Discursos polítics
- Informes sobre temes de caràcter especialitzat que inclouen preses de decisió argumentades, per exemple: informes fets per metges sobre la conveniència de no fumar, etc.

D'acord amb la situació comunicativa, l'emissor produirà una classe o altra de text argumentatiu.

Tots ells tindran en comú:

- l'exposició i defensa d'opinions,
- la intenció de convèncer o persuadir.

A cada classe de text correspondrà:

- un registre lingüístic més o menys formal,
- una determinada relació entre l'emissor i el receptor,
- una estructura pròpia,
- uns recursos lingüístics determinats.

5. Els recursos lingüístics

Alguns dels principals recursos lingüístics utilitzats en les diferents classes de textos argumentatius són:

- **La utilització de la ironia.** De vegades alguns arguments són reforçats per frases o expressions iròniques.
- **Contar un relat.** En alguns casos, quan volem convèncer algú, abans preparem el seu estat d'ànim per tal de predisposar-lo favorablement respecte d'allò que li volem exposar. Una manera d'aconseguir-ho és relatant alguns fets colpidors que es relacionen directament amb les opinions que volem defensar.
- **La utilització de la repetició,** és a dir, de la insistència i del bombardeig d'arguments.
- **Posar de manifest determinats valors.** Per exemple, quan es fa al·lusió a valors com la solidaritat i la llibertat per defensar determinades opinions a favor dels drets humans, etc.
- **L'argument d'autoritat.** Quan l'emissor es recolza en els seus coneixements respecte del tema a què es refereix, o bé, en el seu estatus social.
- **Les qüestions retòriques.** Ens referim als jocs de paraules, als recursos gràfics i al recurs que anomenem la interrogació retòrica, que consisteix a formular una pregunta de la qual no s'espera obtenir resposta i que serveix, com en el cas dels altres recursos retòrics, per centrar l'atenció i l'interès del receptor cap a allò que exposa l'emissor.

8. El resum

Què és resumir?

Entenem per resum la capacitat de reduir un text a 1/4 part dels seus mots, aproximadament. Amb el resum s'ha d'aconseguir **reproduir fidelment** (no copiar) el contingut i l'organització d'un text original, però **de manera reduïda**. Cal, doncs, saber-hi distingir primer la informació que és essencial de la que és accessòria, per poder-la expressar després d'una manera condensada i objectiva

Què cal tenir en compte a l'hora de resumir?

- Cal cenyir-se a la informació que hi ha en el text original: es tracta, com s'ha dit abans, de reproduir aquesta informació, però amb menys paraules; **no s'ha de fer interpretacions personals** sobre el contingut del text.
- Hi ha d'haver totes les **idees principals** del text original, interpretades correctament.
- Cal articular i connectar les idees amb mots de lligam (marcadors textuais, connectors) i amb la puntuació adient: **el producte final ha de ser un resum, no un esquema**.
- Cal demostrar **capacitat de síntesi**; és a dir, respectar al màxim el nombre de paraules demanat per al resum.
- **No s'ha d'afegir al resum** comentaris o indicacions del tipus: "*El text/l'autor diu.../ens parla de.../conclou dient que...*", ja que aquestes estructures donen lloc a un distanciament del text original.

Text per resumir

CONCILIAR LA FAMÍLIA I LA FEINA

Sovint s'utilitza l'expressió *dona treballadora* per indicar la *dona* que fa un *treball retribuit*, sigui per compte propi o aliè. La frase és un xic injusta per a tantes i tantes dones que han treballat i treballen molt a casa seva, cuidant els fills i la família; són les anomenades mestresses de casa. Aquesta dedicació a la família, anys enrere més nombrosa que ara, ha suposat exercir un gran nombre de feines que avui ja han esdevingut una professió: cuinar, rentar la roba, planxar, netejar la casa, cuidar els nens, els avis, els malalts, etc. La gran diferència és que la mestressa de casa no percep cap retribució per aquestes feines.

Aquesta dedicació exclusiva a la família té diversos inconvenients: la dona no rep retribució, ni cap renda monetària directa, ni cotitza a la Seguretat Social, cosa que la fa dependre econòmicament del marit; si aquest desapareix o deixa de tenir ingressos, la dona queda sense recursos i el dia de demà no tindrà pensió de jubilació. A més, la dona que no treballa fora de casa també pot quedar desvinculada més fàcilment del món extern, del seu entramat cultural i associatiu, de la seva evolució tecnològica, del batec diari...

Amb el temps hi ha hagut un canvi de les coses i avui totes les famílies ja es plantegen que les dones han de tenir ingressos econòmics i, per tant, la seva pròpia professió i ofici. La progressiva incorporació de la dona al món del treball és un signe de modernització i de progrés. Els països més desenvolupats són aquells en què hi ha una major proporció de dones que treballen (Suècia, EUA, Holanda, Canadà, Dinamarca, etc.), és a dir, els que tècnicament tenen la major taxa de població ocupada femenina. La taxa mitjana d'ocupació femenina europea és del 40,1% i a Catalunya, del 35,3%. S'observa que per arribar a la mitjana europea, més elevada, encara hem de fer un esforç notable.

La incorporació de la dona al treball fa necessari configurar un nou sistema que permeti un repartiment equilibrat de responsabilitats entre la vida professional i la vida privada; amb aquesta finalitat es va crear la Comissió Interdepartamental de Conciliació Laboral i Responsabilitats Familiars, amb participació de sindicats i associacions empresarials. Les recomanacions plantejades per aquest òrgan s'agrupen en tres blocs: a) prestacions en temps, per exemple maternitat, excedències dels pares i flexibilitat d'horaris laborals, comercials i escolars; b) prestacions en serveis, com ara l'atenció a les famílies amb persones dependents; c) prestacions econòmiques, entre d'altres, subsidis familiars i desgravacions fiscals.

Exemples de resums amb errors

RESUM 1

El text ens parla de (1) la incorporació de la dona al món laboral. Durant molts anys les dones han estat treballant a casa sense rebre un salari i sense cotitzar a la Seguretat Social. Són dones que depenen dels seus marits, i si aquest **l'abandona** (2) o es queda sense feina, no tenen ingressos. A més a més, les tasques que aquestes mestresses de casa realitzen, (3) **han esdevingut feines** (4), com són cuinar, rentar la roba, cuidar els avis, etc. Però aquestes dones **realitzen** (5) les feines sense rebre cap benefici.

A molts països ja s'està produint un canvi, les dones s'estan integrant al món laboral. Els països on hi ha major proporció de dones treballadores són el Canadà, Dinamarca, els Estats Units, entre d'altres.

Països amb un gran potencial econòmic. (6)

A Europa hi ha un 40,1 % de dones treballadores, a Catalunya un 35,3 %. (7) **Encara queda bastant per millorar. Però** (8) ja s'ha creat una comissió que ha dut a terme una sèrie de recomanacions: a) prestacions en temps, b) prestacions en serveis, c) prestacions econòmiques. Amb aquestes recomanacions es vol facilitar la incorporació de la dona al món laboral, **ja que aquest fet és digne de modernització.** (9)

COMENTARIS DEL RESUM 1

(1) No s'ha d'incloure aquesta estructura al resum, ja que es crea un distanciament del text original.

(2) Error greu de cohesió: el pronom utilitzat no concorda amb nombre amb el complement que substitueix. Error d'interpretació: no se'n fa una interpretació del tot correcta (en el text original no es parla d'abandonament).

(3) Error de sintaxi: no hi pot haver coma entre el subjecte i el verb.

(4) Error d'interpretació/matisació: les tasques de les mestresses de casa han esdevingut professió, més que feines.

(5) Repetició lèxica: es repeteix, innecessàriament, la paraula *realitzen*. Cal demostrar varietat lèxica.

(6) Error de cohesió: aquesta frase està mal cohesionada, queda deslligada de l'anterior a causa de la puntuació (seria més correcte utilitzar-hi una coma).

(7) Idea secundària irrellevant.

(8) Error de cohesió: el connector no és l'adequat, ja que la idea que cal expressar amb aquesta frase no és d'oposició, sinó de continuació (*amb aquesta finalitat..., per això...*).

(9) Confús, mal interpretat.

RESUM 2

L'autor/a del text exposa (1) diferents aspectes que cal tenir en compte a l'hora de tractar el tema de la possible conciliació de la família i la feina. (2)

Des de bon començament, l'autor/a deixa ben clar (1) que aquest tema afecta només les dones. Són les dones les que socialment es troben dividides en treballadores i mestresses de casa, divisió totalment injusta.

A continuació, l'autor/a fa esment, breument, (1) dels inconvenients que suposa per a la dona la dedicació exclusiva a la família i la llar (dependència econòmica, desvinculació del món extern...), **i afirma que** (1), en el marc de les societats actuals modernes, s'accepta i es defensa la incorporació de les dones al món del treball, no només pels beneficis socials que això comporta, sinó també pels **beneficis socials derivats** (3). **Certament, l'autor/a subratlla** (1) que els països amb un índex d'ocupació femenina més alt són els més ben situats des del punt de vista econòmic (Suècia, el Canadà, els Estats Units...). **A Europa, aquesta taxa és d'un 40,1 % i a Catalunya, d'un 35,3 %.**(4) **Finalment, l'autor/a fa esment** (1) d'un organisme governamental, creat a Catalunya, que té com a objectiu fonamental la formulació de mecanismes que afavoreixin la incorporació de la dona al món laboral i el subsegüent repartiment de responsabilitats familiars: la Comissió Interdepartamental de Conciliació Laboral i Responsabilitats Familiars, que determina prestacions en temps, en serveis i d'ordre econòmic. (227 paraules) (5)

COMENTARIS DEL RESUM 2

(1) No s'ha d'incloure aquesta estructura al resum, ja que es crea un distanciament del text original.

(2) En aquest primer paràgraf es fa una introducció/presentació de la idea clau del text original, cosa que no és pròpia d'un resum: cal reproduir el contingut i l'organització del text original, i no fer-ne un comentari.

(3) Idea repetida i confusa: "s'accepta i es defensa la incorporació de les dones al món del treball, no només pels beneficis socials que això comporta, sinó també pels beneficis socials derivats" (beneficis socials derivats de què?).

(4) Idea secundària irrellevant.

(5) No es demostra prou capacitat de síntesi, ja que el text s'hauria de resumir en 150 paraules, i la reducció final ha quedat en 227 paraules.

Exemple de resum correcte.

Sovint s'interpreta que la dona treballadora és només aquella que treballa fora de casa, i no es té en compte el fet que les mestresses de casa duen a terme un gran nombre de tasques que actualment ja han esdevingut una professió.

Les mestresses de casa, a més, es troben amb una sèrie d'inconvenients, com el fet de dependre del marit per no tenir cap compensació econòmica, ni cap cotització a la Seguretat Social i, també, la possible desvinculació del món extern.

Amb el temps, però, hi ha hagut un canvi de mentalitat, i ja hi ha el plantejament generalitzat que les dones han de tenir ingressos econòmics i, per tant, la seva professió i ofici. Aquesta incorporació de la dona al món laboral ha generat la creació d'una comissió, amb participació de sindicats i associacions empresarials, que vetlla per un repartiment equitatiu de responsabilitats entre la vida professional i la privada.

9.El gènere dramàtic: el teatre

El gènere dramàtic, junt amb el líric i l'èpic pertany a la clàssica divisió sota la qual s'agrupen els gèneres i els subgèneres literaris.

El teatre és un gènere que narra uns fets a l'espectador per mitjà del diàleg que mantenen uns personatges, i en alguns casos aquest es limita a la veu d'un sol personatge i, per tant, parlàriem de monòleg. Parlem de monòleg interior si el personatge ens va transmetent el seu pensament com si pensés en veu alta i no s'adrecés explícitament al públic.

El text de l'obra de teatre conté els mateixos elements narratius que una novel·la. Efectivament, el text ens narra una història viscuda per uns personatges (principals, secundaris, eventuais...) i que segons el tractament que reben seran plans, rodons, arquetipus, etc. I la història, com en la novel·la, es desenvolupa en un plantejament, un nus i un desenllaç. Així mateix també hi podem analitzar un temps i un espai i la utilització d'un o diversos registres lingüístics.

No hem de perdre de vista, però, que l'obra teatral és concebuda per a la representació i això fa que hi observem algunes característiques exclusives d'aquest gènere com són els que fan referència a la divisió externa del text en **actes**. Els actes són unitats de temps i de desenvolupament que corresponen a l'estructuració abans esmentada de plantejament, nus i desenllaç. Segons l'esquema clàssic la peça teatral es divideix en tres actes, però també pot fer-ho en cinc. Aquests, a la vegada, es poden dividir en **escenes**, és a dir, unitats de temps i acció marcades, bàsicament, per l'entrada i la sortida de personatges.

El text teatral inclou, generalment, indicacions adreçades al lector i sobretot al director que s'encarregarà de la seva posada en escena. Tot aquest conjunt d'anotacions s'anomena **didascàlia** i inclou els noms dels personatges, apunts de decoració i d'acció, i **acotacions**, que són notes explicatives sobre la disposició, gestos i maneres d'actuar dels diversos personatges. A més, cal tenir en compte quin és l'**espai escènic** en què es produeix la representació i quina **escenografia** es prepara per reproduir un clima determinat en l'obra.

Les formes teatrals clàssiques són la **tragèdia**, la **comèdia** i el **drama**. Però a aquestes cal afegir-hi altres gèneres mixtos de posterior creació que són el melodrama i la tragicomèdia i alguns gèneres menors com l'entremès, la farsa, el sàinet, la paròdia, el mim o pantomima, l'acte sacramental. Cal esmentar també les formes dramàtiques en què la música té un paper fonamental com l'**òpera** i els gèneres musicals menors com la **sarsuela**, l'**opereta** el **vodevil** i la **revista**. Actualment destaca un nou gènere, el **musical**, en què s'alterna el ball, la cançó i la veu parlada.

Centrant-nos només en els grans gèneres clàssics, direm que la **tragèdia** tracta temes elevats i seriosos, amb personatges importants i rellevants de la societat dominats per fortes passions i un destí inevitable que plana damunt seu. Aquesta desgràcia implacable és fruit del destí o d'una passió.

La **comèdia** té una intenció crítica, satírica o moralitzant. Tracta temes més propers al a quotidianitat i els personatges són més populars, més identificables pel públic i el desenllaç és feliç.

El **drama** és considerat un gènere mixt, barreja dels dos anteriors. El tractament del tema és seriós i greu i hi ha la possibilitat d'un desenllaç tràgic, però els personatges són propers als espectadors i poden dominar el seu destí.